



Lavur da matura Dossier

Manual e reglament
Criteris da valitaziun

En vigur dapi LA14, per las 5. classas dal gimnasi

Persuna da contact
Cristina Maranta, Prorektorin
Leiterin Untergymnasium und Gymnasium
cristina.maranta@bks.gr.ch

Register dal cuntegn

• Manual per la lavur da matura	3
• Reglament davart la lavur da matura	7
• Criteris da validaziun	
Raster cun criteris da validaziun per la lavur scientifica	12
Raster cun criteris da validaziun per la lavur artistica cun in text explicativ	15
Raster cun criteris da validaziun per la preschentaziun orala	19
• Organisaziun da la preschentaziun orala	21
• Procedura per crear ina statistica en la lavur da matura	22

Manual per la lavur da matura

1. Finamiras

Cun la lavur da matura¹ duais Vus - sco maturanda futura u sco maturand futur - a maun d'in tema tschernì sez, sulet u en ina grupp, formular in problem, l'analisar, l'elavurar e preschentar soluziuns, applitgond las metodicas ed ils instruments adattads e resguardond ils princips formals d'ina lavur scientifica.

2. Il tema

Il tema pudais Vus da princip tscherner libramain, observond però las limitas eticas e giuridicas. Tematicas che pertutgan Vossa sfera privata, las medias u il champ scolastic èn bain adattadas per talas lavurs. L'important è, ch'il tema As interessa e che Vus sajas motivada/motivà d'As approfondar en la tematica.

Quai As gida da prender a mauns ina tala lavur, per la quala ins impunda grond sforz e bler temp.

Sche Vus avais tschernì il tema da la lavur, stuais Vus formular ina **dumonda** clera e precisa. Uschia sa diminuescha il ristg da sa perder en in tema. Vus fixais, tge che Vus vulais examinar e determinais cleramain ils cunfins envers quai che na fa betg part da Vossa dumonda. Faschai perquai notizias da tut las discussiuns e reflexiuns (cf. era chap. 5 Schurnal da lavur), uschiglio po in'idea bainprest ir a perder.

Dumonda adattada	Dumonda betg adattada
Architectura moderna da chasas da scola en la citad da Cuira	Architectura da chasas da scola en il Grischun
Effect da las mesiras per reducir il traffic en la vischnanca XY	Mesiras per reducir il traffic e lur effect
Reacziuns sin stimulaziuns-clav per uffants tenor il schema da Kindchen	Scienza da cumportament (etologia)

3. Tscherna da la mentura u dal mentur

Fin mez november stuais Vus avair tschernì ina scolasta u in scolast da la scola sco mentura u mentur. Remartgai che las magistras ed ils magisters pon surpigliar maximalmain 5 lavurs a medem temp, che Vossa magistra u Voss magister preferì ha gia cuntanschì il maximum da lavurs u ch'il tema na tanghescha betg sia furmaziun specifica.

A l'entschatta da schaner decida la direcziun da scola definitivamain davart l'attribuziun e communitgescha quai a las scolaras ed als scolars sco era a las menturas ed als menturs.

Sco scolara u scolar cun l'emprima lingua talian u rumantsch avais Vus era la pussaivladad da scriver la lavur e da far la preschentaziun orala en quella lingua, premess che la mentura u il mentur la chapescha. Quella decisiun sto prender Vossa mentura u Voss mentur.

¹ La lavur da matura cumpiglia per ils roms scientifics la lavur en scrit (numnada "lavur") e la preschentaziun orala, per ils roms da l'art e sport l'ovra sco tala cun il text explicativ e la preschentaziun orala.

4. Concept

Fin mez december contactais Vos Vossa mentura u Voss mentur per discutir, co proceder vinavant, surtut per elavurar in concept. En tutta cas, retardai betg quest termin impurtant! Il concept è ina sort planisaziun da lavur. En quel reflectais Vos Voss proceder, che Vos repartis en singuls pass e fixais, cura che Vos faschais tge pass. Perquai èsi necessari che Vos As approfundeschias en la tematica, p.ex. a maun da litteratura spezialisada e da l'internet. A la fin suttascrivais Vos ensemen cun Vossa mentura u Voss mentur la cunvegna per la lavur da matura (cf. formulars) e dais giu quella cun ina copia da Voss concept a l'entschatta da favrer (cf. urari).

Vus cuntinuais cun ils suandants pass tenor Voss concept, observond adina ils termins. Sche Vos remartgais dentant, che Vos avais difficultads d'As tegnair vi da l'urari fixà (experiments che na funcziunan betg u Vos na pudais betg cuntanscher persunas da contact impurtantas etc.), stuais Vos immediat As drizzar a Vossa mentura u a Voss mentur per discutir, co proceder vinavant.

5. Schurnal da lavur

Vus essas obligada/obligà da documentar l'elavuraziun da l'entira lavur u da l'entira ovra en in schurnal da lavur. Vos nudais, tge che Vos avais liquidà per Vossa lavur u per Voss'ovra, tge patratgs che Vos avais fatg, las dumondas per Vossa mentura u Voss mentur u per autras persunas da contact, discussiuns e mintgamai era quant temp che Vos avais investi per Vossa lavur u Voss'ovra euv. Il schurnal da lavur prendais Vos a mintga discussiun cun Vossa mentura u Voss mentur ed al dais giu ensemen cun la lavur u l'ovra. Il schurnal fa numnadamain era part da la validaziun.

6. Scriver la lavur u il text explicativ

Planisai avunda temp per scriver la lavur, betg che buns resultats vegnian preschentads a moda insufficienta causa mancanza da temp. Dai il text ad ina persuna adattada per al cuntraleger/curreger. Cunquai ch'i po dar adina puspè problems cun il computer, As recumandain nus d'arcunar Vossas datotecas sin in medium independent da la platta fixa. Problems cun il computer na vegnan betg acceptads sco stgisa per dar giu pli tard la lavur.

Prescripziuns formalas: (da resguardar èn era prescripziuns internas dal rom)

- Dai giu la lavur scritta cun computer.
- Grondezza da la scrittira: 11 puncts; tscherni ina scrittira bain legibla e betg ina ordvart originala.
- Faschai in ur da mintgamai 2.5 cm) ed ina distanza tranter las lingias dad 1.5.
- Faschai adatg cun il layout da mantegnair consequentamain la formataziun tschernida (p.ex. alingia a dretga u cumposiziun a fil). Memia grondas distanzas dals peds pon ins evitar cun sparter consequentamain ils peds.
- Per interess d'ina buna legibladad As recumandain nus da far diever raschunaivlamain da las pussaivladads da formatar (p. ex. **grass**, *cursiv*, suttastritgà etc.).
- La lavur en ils roms scientifics cumpiglia per regla per ina lavur individuala 10 – 15 paginas text e 20 – 30 paginas text per ina lavur en gruppa, en ils roms da l'art e sport duai il text explicativ commentar l'ovra sin maximalmain 10 paginas.
- Il text duess esser lià a moda adattada (p.ex. cun ina spirala).

Concepziun:

- **Figl da titel:** El cuntegna il titel cumplet (senza scursanidas) cun l'indicaziun "lavor scientifica" u "text explicativ cun ovra", il num da l'autura u da l'autur, la scola, l'onn da la lavor da matura ed il num da la mentura u dal mentur.
- Supplementarmain ston ins nudar num, prenum e classa da l'autura u da l'autur, sco era la remartga **en il chau-pagina sura a dretga.**
- **Register dal cuntegn:** Ils titels dals chapitels duessan esser curts, senza scursanidas. La structuraziun duess restar survesaivla, qvd. maximalmain trais sutdivisiuns (p.ex. 2.3.1. e betg 2.3.1.1.)
- Il text sco tal: la structuraziun dependa mintgamai dal rom. As infurmai tar Vossa mentura u Voss mentur davart la structuraziun e la moda e maniera da citar. Da princip vala che tut las infurmaziuns e tut ils patratgs che na vegnan betg da Vos ston vegnir declerads per tals. A la fin èsi d'inditgar cleramain la funtauna sco era l'autur u l'autura, uschiglio vulnerais Vos ils dretgs d'autur e scrivais in plagiat.
- Register da litteratura: D'ina vart serva quel ad inditgar necessariamain las funtaunas, da l'autra vart gida el a chattar las funtaunas che Vos avais duvrà. Era qua datti differentas prescripziuns formalas. Vossa mentura u Voss mentur enconuscha la furma che vala per Vossa lavor. Per citats or da l'internet exista in standard internaziunal ch'ins chatta sin las homepages da pliras universitads. Sche Vos duvrais l'internet sco funtauna, èsi impurtant che Vos inditgeschias ultra da l'URL era la data da la consultaziun. Cunquai che las infurmaziuns en la rait pon sa midar fitg spert, stuais Vos dar giu a Vossa mentura u a Voss mentur ensemen cun la lavor ina copia da las paginas d'internet citadas. Inditgai be las funtaunas che Vos avais duvrà en Voss text. La persuna che legia Vossa lavor n'ha nagin interess da savair, tge che Vos avais anc uschiglio legì davart questa tematica.

– Affirmaziun d'autenticitad

A la fin nudais Vos la suandanta passascha e la suttascrivais:

Jau affirm cun mia suttascripziun d'avair cumpilà persunalmain la lavor da matura preschenta e d'avair marcà e cità tut las infurmaziuns ed ils patratgs d'autras personas conform a las reglas. Jau prend enconuschientscha ch'in plagiat vegn taxà per engion.

Lieu, data: Suttascripziun:

Nus As faschain explicitamain attent ch'in plagiat è in engion. Sch'ins chatta or in plagiat avant la matura, pudais Vos vegnir esclusa u exclus da la scola. Sch'ins scuvra quai pir suenter la matura, po la matura vegnir abjuditgada posteriuramain.

7. Infurmaziuns davart il champ artistic-creativ

Tar lavurs da matura en ils champs artistic-creativs, surtut en ils roms furmaziun creativa e musica sco era sport e per part en las ciencias umanas, vai principalmain per in svilup d'in'ovra visuala e/u acustica (musica, furmaziun creativa, saut, teater, performance, film ...). Ultra da quai han ins da scriver qua anc in text explicativ.

Ins sto resguardar ils suandants puncts ch'ins po anc cumplettar individualmain en enclengientscha cun la mentura u il mentur:

- las raschuns davart la tscherna e la realisaziun da la lavor
- descripziun dal project, explicaziun da la dumonda, limitaziun dal champ da lavor
- confruntaziun cun in context surordinà (p. ex. istorgia d'art) che permetta da metter l'atgna lavor creativa en relaziun ed uschia da la pudair examinar e reflectar d'ina vista extendida
- documentaziun dal process da lavor: protocollar l'entir andament, visualisar il process da lavor (cun sbozs, skizzas, studis, experiments tecnicos etc.)
- reflexiun da la lavor (experientschas persunalas durant il process da lavor, validaziun critica da l'atgna lavor, ulteriuras pussaivladads)

- menziunar las personas e las instituziuns ch'han sustegni
- register da litteratura (indicaziun da las funtaunas, da la litteratura secundara, da las illustraziuns)

Per il text explicativ valan dal rest las prescripziuns formalas da la lavur da matura.

Da princip èsi era pussaivel da scriver lavurs da character exclusivamain teoretic en ils roms furnaziun creativa, musica u sport. Questas lavurs s'orienteschan natiralmain a la disposiziun da lavurs en las ciencias umanas e natiralas.

8. Preschentaziun

Il reglament davart la renconuschientscha da la maturitad (RRM) prescriba explicitamain ina preschentaziun orala. La preschentaziun orala na cumpiglia betg unicamain la preschentaziun da las finamiras ed dals resultats da la lavur, mabain era la preschentaziun da las enconuschientschas e da las experientschas personalas.

Il reglament davart la lavur da matura prescriba che la preschentaziun orala d'ina lavur individuala dura 15 minutas (10 minutas referat, 5 minutas discussiun), il medem vala per ina lavur en gruppa per mintga commember. La discussiun a la fin tranter Vus e Vossa mentura u Voss mentur duess esser ina discussiun tranter experts.

9. Criteris da valitaziun

La valitaziun da la lavur vegn fatga a basa dal raster cun ils criteris da valitaziun "lavur scientifica" u "lavur artistica cun text explicativ" (evaluaziun 1:1 u 2:1 sco fixà en il concept). Per la valitaziun da la preschentaziun orala vala il raster cun ils criteris "preschentaziun orala" (cf. dossier lavur da matura, paginas 12ss.). Quests rasters cun ils criteris da valitaziun èn liants per tut ils roms.

10. Valitaziun da la lavur da matura tant sco nota da promoziun sco era nota da matura - la lavur da matura quinta, sch'ins sto repeter la 5avla u 6avla classa

La nota da Vossa lavur da matura sco nota da promoziun, vegn integrada en l'attestat dal segund semester da la 6avla classa (art. 11 OGim). I valan las disposiziuns da promoziun tenor l'art. 12 OGim.

Tenor la revisiun parziala dal RRM (reglament davart la renconuschientscha da la maturitad) sin plaun federal vegn la nota da la lavur da matura er integrada en l'attestat da matura e quinta per l'examen da matura. Cun il conclus da la regenza dals 2 da settember 2008 è questa midada vegnida messa en vigur per l'emprima giada a partir da l'onn da scola 09/10 sin plaun chantunal.

En cas che Vus stuais repeter la 5avla classa, pudais Vus dar giu e preschentar la lavur tenor l'urari primar. L'onn da la repetiziun avais Vus dentant era la pussaivladad da cumenzar ina nova lavur cun in auter tema.

Sche Vus stuais repeter la 6avla classa pervia da la nunpromoziun sco cundiziun d'admissiun a l'examen da matura (art. 15 OGim) u perquai che Vus n'avais betg passà l'examen da matura (art. 27 OGim), na stuais Vus betg repeter la lavur da matura.

11. Co agir, sch'i sa dattan problems durant il process da lavur?

En in tal cas empruvai l'emprim da schliar ils problems cun Vossa mentura u Voss mentur. Vus pudais dentant er As drizzar a la magistra u al magister da classa u a la commembra u al commember correspondent da la direcziun da scola.

Reglament davart la lavur da matura

1. Finamiras

La lavur da matura pretenda da las maturandas e dals maturands futurs d'elavurar autonomamain in tema e da sa preparar per la lavur scientifica. Ella na pretenda ni enconuschientschas specificas ni ina segirtad metodologica sco ella vegn intermediada sin nivel universitar.

Las maturandas ed ils maturands

- tschernan autonomamain in tema, al limiteschan e sviluppan dumondas relevantas
- procuran autonomamain infurmaziuns
- sa fatschentan a moda differenziada d'ina tematica limitada
- preschentan il tema correct pertutgant la furma, la logica sco era la lingua
- collavuran cun cleras finamiras cun personas spezializadas
- elavureschan tut tenor il tema dumondas interdisciplinaras
- lavuran per ina perioda pli lunga vi d'in tema
- preschentan ed explitgeschan a bucca l'atgna lavur
- realiseschan tut tenor il rom (surtut roms da l'art e sport) in'atgna idea en ina furma visuala e/u acustica e pussibiliteschan a maun d'in text explicativ da pudair suandar il process da lavur e las reflexiuns resultadas

2. Basas legalas

Sin plaun federal furma l'ordinaziun dal cussegl federal/reglament da la CDEP (Conferenza svizra da las directuras e dals directurs chantunals da l'educaziun publica) la basa legala davart la reconuschientscha da la matura gimnasiala (RRM) dals 16 da schaner/15 da favrer 1995 cun la midada (revisiun parziala RRM) dals 27 da zercladur 2007. Quella definescha la finamira da furmaziun (art. 5,2). Cun la revisiun parziala vegn la lavur da matura considerata sco rom da maturitad (art. 9,1) e declarada vinavant sco part obligatorica da la maturitad. La lavur da matura fa part dal champ da tscherner obligatoric (art.11b), sia valitaziun sco nota da matura, che sa basa sin il process da lavur sin la lavur en scrit e sin la preschentaziun orala, vegn fixada explicitamain (art. 15,1c ed art. 15,2) e registrada cun il tema da la lavur da matura en l'attestat da maturitad (art. 20,1g). Cun il conclus da la regenza dals 2 da settember 2008 è questa revisiun parziala dal RRM entrada en vigur per l'emprima giada sin plaun chantunal a partir da l'onn da scola 09/10.

Sin plaun chantunal furma l'ordinaziun davart il gimnasi la basa legala cun art. 11,3 (roms da promoziun), art. 12 (cundiziuns da promoziun), art. 16 (lavur da matura), art. 17 (roms da maturitad), art. 27,3 (repetiziun da l'examen da) la maturitad) ed art. 29 (concepziun da l'attestat da maturitad).

3. Tscherna dal tema

Las maturandas ed ils maturands tschertgan ina magistra u in magister da la scola sco mentura u mentur ch'è pront d'accumpagnar lur lavur da matura. La direcziun da scola coordinescha la tscherna dal tema e da la mentura u dal mentur en cunvegrientscha cun las facultads respectivas.

Il tema e l'intenziun da la lavur ston ins precisar e tscherner uschia, ch'ins als po documentar en scrit e preschentar a bucca. Il tema da la lavur fixeschan mintgamai la mentura u il mentur ensemen cun la maturanda u il maturand.

4. Lavur individuala e lavur en gruppa

Per far ina lavur da matura pon ins tscherner la furma da lavur individuala u da lavur en gruppa. La gruppa na cumpiglia per regla betg pli che trais commembers.

5. Durada ed obligaziun

La scola fixescha in urari per preparar ed elavurar la lavur da matura durant ils ultims dus onns da scola. Las persunas pertutgadas ston tuttas sa tegnair vi dals termins fixads. La direcziun da scola eruescha ils fatgs ed è era autorisada da sancziunar en il rom da l'urden da scola.

Sch'il termin per dar giu la lavur da maturitad en scrit na vegn betg resguardà, vegn la lavur validada cun la nota 1 (art. 16.3 OGim, versiun tenor CR dals 9 da fanadur 2013, entrà en vigur il 1.d'avust 2013.)

6. Furma e dimensiun

La lavur da matura cumpiglia en ils roms scientifics la lavur en scrit (numnada "lavur") e la preschentaziun orala, en ils roms da l'art e sport, l'ovra cun il text explicativ e la preschentaziun orala.

Da la lavur fan part atgnas contribuziuns sco atgnas retschertgas, interpretaziuns, experiments, enquistas, texts, ovras musicalas u ovras creativas. Ils resultats ston esser documentads en in text redigi cun quità .

Lavurs en ils roms scientifics

- èn concepidas e structuradas a moda logica e clera
- adempleschan ils simpels principis da la lavur scientifica
- dattan scleriment davart il proceder e las metodas applitgadas
- èn scrittas en ina lingua chapibla e correcta

Lavurs en ils roms da l'art e sport

- concretiseschan las ideas e las intenziuns originalas cun l'ovra respectiva

Latiers tutga in text explicativ che

- documentescha la tscherna dal tema, il concept, il svilup e las reflexiuns
- metta l'ovra en in context surordinà
- è scrit en ina lingua chapibla e correcta

Ina lavur scientifica cumpiglia per regla 10 fin 15 paginas text sco lavur individuala, e 20 fin 30 paginas sco lavur en gruppa, il text explicativ davart in'ovra maximalmain 10 paginas. Per tuttas duas lavurs ston ins scriver in schurnal da lavur.

Il text per tut las lavurs vegn scrit cun computer e cumpiglia ultra dal cuntegn sco tal

- in figl cun il titel da la lavur e cun l'indicaziun „lavur scientifica“ u „ovra cun text explicativ“, il num da l'autura resp. da l'autur e da la mentura u dal mentur, da la scola, da l'onn e da la classa
- in'introducziun ed ina conclusiun
- ina declaraziun suttascritta d'agen maun da l'autura resp. da l'autur che conferma che la lavur preschenta u l'ovra preschenta saja fatga senza agid da terzas persunas e be applitgond las funtaunas inditgadas

Ils ulteriurs criteris formals s'orienteschan a la furma usitada mintgamai en il rom respectiv. Quels vegnan fixads en discussiun tranter la mentura u il mentur e la scolara u il scolar.

7. Preschentaziun

La preschentaziun demussa la capacidà da la maturanda u dal maturand

- da defender e d'explitgar tesas ed enconuschientschas
- da reflectar il proceder e las metodas applitgadas
- da render transparentas las decisiuns prendidas

Mintga maturanda e maturand preschenta la lavur (roms scientific) u commentescha l'ovra (roms da l'art, sport) en in referat da diesch minutas. La maturanda resp. il maturand sa metta a disposiziun per ina discussiun da tschintg minutas suenter il referat.

8. Accumpagnament

Tut las magistras ed ils magisters da la scola èn obligads da surpigliar d'accumpagnar lavurs da matura, pon dentant - en cas motivads - refusar tscherts temas. Ina persuna po accumpagnar per regla maximalmain tschintg lavurs da matura. La direcziun da scola dat la permissiun per ina persuna externa sco mentura u mentur e decida, sche quella persuna dispona da las qualificaziuns dal rom necessarias tenor il reglament davart la renconuschientscha da la maturità (RRM).

Il concept vegn fixà en ina cunvegna che regola il cuntegn e l'urari e che vegn sutscritta da tuttas duas parts.

La mentura resp. il mentur

- gida la maturanda u il maturand da limitar il tema e da precisar la dumonda
- gida da reflectar il proceder e las metodas applitgadas
- communitgescha a temp las directivas supplementaras dal rom a la maturanda u al maturand
- introducescha la maturanda u il maturand a basa da la dumonda en la metodica specifica dal rom
- resguarda da fixar cleras finamiras intermediaras gia tar la planisaziun dal concept
- discuta regularmain la lavur cun la maturanda u il maturand
- examinescha parts da la lavur durant l'elavuraziun
- fa ina bilantscha da la lavur avant las vacanzas da stad
- avisescha la direcziun da scola, sch'i dat difficultads
- maina in schurnal d'accumpagnament.

9. Parairi e valitaziun

- La valitaziun vegn fatga da la mentura u dal mentur.
- La nota da la lavur da matura sa cumpona da la valitaziun da la lavur u da l'ovra (2/3) e da la valitaziun da la preschentaziun orala (1/3). I vegn dà be notas entiras u mesas notas. La valitaziun finala è ina nota arrundada matematicamain sin mezs puncts.
- La nota da la lavur da matura figurescha en l'attestat dal segund semester da la sisavla classa sco nota – senza menziunar il titel, il tema u il rom - e quinta per la promoziun. La nota da la lavur da matura fa era part da l'attestat da matura e quinta sco nota da matura per passar l'examen da matura. Il titel cumplet da la lavur da matura u in titel curt confirm al senn vegn registrà tenor las prescripziuns davart la concepziun da l'attestat da matura (RRM art. 20.1g).
- Per lavurs en gruppa vegn fixà avant che cumenzar en la cunvegna, sch'i dat ina nota collectiva per la lavur u per l'ovra per tuts u sch'i dat ina nota individuala. La preschentaziun orala vegn valitada individualmain.
- La valitaziun da la lavur u da l'ovra e la preschentaziun orala vegn giuditgada en scrit cun il formular da valitaziun correspondent. Singuls criteris pon ins era valitar cun mezs puncts.
- Da la valitaziun da la lavur u da l'ovra fa era part il schurnal da lavur (cun las skizzas dal project, las disposiziuns, ils uraris ed ils resultats intermediars) definì en il criteri "process, svilup". Uschia vegn resguardada l'abiltad da giuditgar criticamain il process e la metoda da lavurar.
- Ils criteris per la valitaziun resultan da las finamiras da furmaziun, a las qualas la lavur da matura è obligada. Per lavurs da matura en ils roms scientifics èsi essenzial da savair elavurar autonomamain in tema (prestaziun individuala/originalitad), applitgond correctamain metodicas, furmas e lingua. Per las lavurs da matura en il champ artistic-creativ e sport vegn mess l'accent sin la part pratica, resguardond, sche l'idea oriunda correspunda a l'ovra (medium) e sch'il text explicativ documentescha chapiblamain la realisaziun da l'ovra. L'ovra ed il text explicativ ston furmar in'unitad.
- Sch'ins po cumprovar ch' il cuntegn d'ina lavur da matura è vegnì surpiglià cumplettaimain u parzialmain da lavurs cumparegliablas, vegn quella resguardada per engion.

10. Manual

Il manual sa drizza a las maturandas ed als maturands sco era a las menturas ed als menturs. El concretisescha l'organisaziun da la lavur da matura, dat a las maturandas ed als maturands in mussavia pratic per scriver la lavur u il text explicativ e fixescha ils criteris da validaziun.

11. Indemnisaziun da la mentura u dal mentur

Accompagnar ina lavur da matura vegn indemnisa cun in quart lecziun annuala.

12. Recurs en cas d'ina nunpromozion u d'ina matura nunreussida (indicaziun dals meds legals)

Cunter la decisiun d'ina matura nunreussida pon ins recurrer entaifer 10 dis sunter la consegna tar: Departement d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient, servetsch giuridic, Quaderstrasse 17, 7000 Cuir. Il recurs sto cuntgnair ina proposta ed ina motivaziun. Ins sto suttascriber il recurs e l'inoltrar en dus exemplars cun agiuntar ils mussaments disponibels, sco era la decisiun contestada.

Criteris summarics		Criteris formals		
Engaschament Tenuta	Process Svilup	Preschentaziun Layout	Structura	Lingua
engaschament extraordinari fitg independent, iniziativa flexibel en collavurar creativ en schliar problems 4	process logic en tut las fasas da la lavur confruntaziun critica cun l'atgna lavur sviluppa autonomamain pass consequents per cuntanscher la finamira 4	cun premura extraordinaria, cler e survesaivel fitg buna tscherna dad illustraziuns tut las indicaziuns da las funtaunas e da la litteratura èn correctas. 4	structura fitg clera, ponderada e logica fitg buna tscherna dals puncts centrals senza excepziun cumplet tenor il p. 6 dal manual 4	lingua agila e bain precisa e bain chapibla grammaticalmain correcta 4
bun engaschament independent, iniziativa buna collavuraziun emprova da schliar problems 3	process per gronda part logic per part confruntaziun critica cun l'atgna lavur sviluppa pass consequents per cuntanscher la finamira 3	preschentaziun precisa, clera e correcta buna tscherna dad illustraziuns indicaziun correcta da las funtaunas e da la litteratura 3	structura utila, betg adina dal tut clera buna tscherna dals puncts centrals cumplet tenor il p. 6 dal manual 3	lingua adequata bain chapibla grammaticalmain correcta 3
engaschament sufficient plitost dependent collavuraziun manglusa guntgescha difficultads 2	process betg adina logic la confruntaziun critica cun l'atgna lavur fa bregia na sviluppa betg adina pass consequents 2	per part buna preschentaziun per part illustraziuns utilas indicaziun incumpletta da las funtaunas e da la litteratura 2	structura betg adina logica ed utila cumplet tenor il p. 6 dal manual 2	detg chapibel, però ina lingua manglusa e pauc correcta 2
engaschament insufficient dependent la collavuraziun manca bloccà, sch'i dat difficultads 1	process pauc logic la confruntaziun critica cun l'atgna lavur manca fixà sin models 1	preschentaziun tralascada tscherna da las illustraziuns nunadattada indicaziun incumpletta da las funtaunas e da la litteratura 1	structura nunlogica, incumplet tenor il p. 6 dal manual 1	difficil a chapir lingua fitg manglusa ed incorrecta 1
nagin interess dependent la collavuraziun manca ignorescha ils problems 0	process betg logic, nunchapibel la confruntaziun critica cun l'atgna lavur manca inflexibel 0	la disposiziun manca preschentaziun incorrecta l'indicaziun da las funtaunas e da la litteratura manca 0	nunsistematic, confus e senza concept 0	prest betg da chapir 0
valur 1x	2x	1x	1x	1x

Criteris per il cuntegn		
Dumonda Metodologia	Chapientscha dal tema e dals problems	Prestaziun persunala
dumonda fitg precisa e clera cun ina clera finamira metodica originala ed adequata 4	enconuschientschas solidas, chapientscha generala e cumpetenzza en la materia èn avant maun 4	elavuraziun da las infurmaziuns a moda persvadenta ed autonoma atgnas contribuziuns creativas svilup d'in punct da vista persunal 4
dumonda betg adina clera metodica adequata 3	enconuschientschas, avunda chapientscha generala e cumpetenzza en la materia èn avant maun 3	elavuraziun da las infurmaziuns suffizienta differentas bunas contribuziuns persunalas sviluppa per part in punct da vista persunal 3
dumonda betg precisa malsagidaivel cun la metodica 2	enconuschientschas, chapientscha generala e cumpetenzza en la materia èn manglusas 2	elavuraziun da las infurmaziuns per part inadeguata be paucas atgnas contribuziuns punct da vista persunal manca 2
dumonda nunprecisa nunsurvesaivel metodologica sbagliada 1	enconuschientschas manglusas cumpetenzza en la materia insuffizienta chapientscha manglusa cuntegn intschert 1	elavuraziun inadeguata da las infurmaziuns strusch atgnas contribuziuns punct da vista persunal manca 1
negligent malordinà la metodica manca 0	grondas mancanzas pertutgant enconuschientschas e chapientscha cuntegns savens incorrects 0	elavuraziun insufficienta da las infurmaziuns naginas atgnas contribuziuns punct da vista persunal manca 0
valur 1x	1x	2x

Puncts	Nota
36 – 40	6
33 – 35.5	5,5
30 – 32.5	5
27 – 29.5	4,5
24 – 26.5	4
21 – 23.5	3,5
18 – 20.5	3
15 – 17.5	2,5
12 – 14.5	2
9 – 11.5	1,5
0 – 8.5	1

Ils criteris „Process/svilup“e „Prestaziun persunala “quintan dubel.
 Valitaziun en plects:

Lieu: Mentura/mentur:

Data: Maturanda/maturand:

Surtut per lavurs en ils champs furmaziun creativa, musica, sport, linguas, teater etc.

Convegns supplementaras:

Tut segund il project pon ins – avant che cumenzar cun la lavur – fixar convegno individualas pertutgant singuls aspects. Quellas preciseschon ils criteris fixads specificamain per mintga rom. (Exempel: furmaziun creativa, sut „diever da meds creativs“: lavur adattada al material; musica, sut „autonomia originalitad“: musicalitad).

La valitaziun: Avant che cumenzar cun la lavur ston ins far ina convegno pertutgant la valor da las duas parts „text explicativ“ ed „ovra“ .
Las suandantas valitaziuns stattan a disposiziun:

1 : 2 (text explicativ : ovra) 60 puncts da la scala

1 : 1 (text explicativ : ovra) 40 puncts da la scala

Ulteruras convegno pertutgant criteris e valitaziun:

Text explicativ/ovra

Aspects

Ulteriuras convegno e valitaziuns ston esser menziunadas er en la convegno da la lavur da matura.

Text explicativ (part teoretica)

Criteria summarics	Criteria formals		Criteria per il cuntegn	
Engaschament Tenuta	Preschentaziun Layout	Structura Lingua	Dumonda Metodologia	Chapientscha dal tema e dals problems
engaschament extraordinari gronda prestaziun persunala fitg independent flexibel en collavurar 4	cun premura extraordinaria, cler e survesaivel tscherna adequata dad illustraziuns indicaziun correcta da las funtaunas e da la litteratura 4	fitg clera, ponderada e logica fitg buna tscherna dals puncts centrals senza excepziun cumplet tenor il p. 6 dal manual lingua fitg agila e precisa 4	dumonda fitg precisa e clera cun clera finamira metodica originala ed adequata 4	enconuschientschas solidas, chapientscha generala e cumpetenzza en la materia èn avant maun 4
bun engaschament prestaziun persunala adequata independent buna collavuraziun 3	preschentaziun precisa e clera buna tscherna dad illustraziuns indicaziun correcta da las funtaunas e da la litteratura 3	structura utila, betg adina dal tut clera cumplet tenor il p. 6 dal manual lingua adequata 3	dumonda betg adina clera metodica adequata 3	enconuschientschas, avunda chapientscha generala e cumpetenzza en la materia 3
engaschament sufficient prestaziun persunala visibla magari dependent collavuraziun manglusa 2	per part buna preschentaziun per part illustraziuns nunadattadas indicaziun incumpleta da las funtaunas e da la litteratura 2	structura betg adina logica ed utila cumplet tenor il p. 6 dal manual detg chapibel, però ina lingua manglusa e pauc correcta 2	dumonda betg precisa malsagidaivel cun la metodica 2	enconuschientschas, chapientscha generala e cumpetenzza en la materia èn manglusas 2
engaschament manglus pauca contribuziuns persunalas dependent la collavuraziun manca 1	preschentaziun tralascada tscherna dad illustraziuns nunadattada indicaziun incumpleta da las funtaunas e da la litteratura 1	structura nunlogica, incumplet tenor il p. 6 dal manual difficil a chapir lingua fitg manglusa ed incorrecta 1	dumonda nunprecisa nunsurvesaivel metodologia sbagliada 1	enconuschientschas manglusas cumpetenzza en la materia insuffizienta chapientscha manglusa cuntegn intschert 1
nagin interess naginas contribuziuns persunalas dependent la collavuraziun manca 0	la disposiziun manca tscherna dad illustraziuns nunadattada l'indicaziun da las funtaunas e da la litteratura manca 0	nunsistematic, confus e senza concept prest betg da chapir 0	negligent malordinà la metodica manca 0	grondas mancanzas pertutgant enconuschientschas e chapientscha cuntegns savens incorrects 0

Ovra (part pratica)

Criteria summarics	Criteria creativ ed artistic		Criteria manuals e tecnicos	
Engaschement Tenuta	Autonomia Originalitad	Process Svilup	Applicaziun manuala e tecnica	Diever da meds creativs
confruntaziun intensiva gronda prestaziun persunala fitg independent, iniziativ flexibel en collavurar 4	bleras atgnas ideas creaziun cumpacta da l'ovra creativ en schliar problems 4	process logic en tut las fhas da la lavur fitg flexibel vers la finamira gronda concordanza da l'idea e realisaziun preschentaziun fitg precisa 4	fitg buna realisaziun manuala e tecnica auta cumpetenzza manuala e tecnica 4	adequat, original fitg independent fitg expressiv 4
bun engaschement prestaziun persunala adequata independent buna collavuraziun 3	insaquantas atgnas ideas buna creaziun da l'ovra emprova da schliar problems 3	process per gronda part logic fitg flexibel vers la finamira concordanza da l'idea e realisaziun preschentaziun fitg precisa 3	buna realisaziun manuala e tecnica buna cumpetenzza manuala e tecnica 3	raschunaivel detg independent cun ina tschert'expressiun 3
engaschement sufficient prestaziun persunala visibla magari dependent collavuraziun manglusa 2	ideas elavuradas superfizialmain creaziun da l'ovra manglusa guntgescha difficultads 2	process betg adina logic pass incoerents pauca concordanza da l'idea e realisaziun preschentaziun parzialmain precisa 2	realisaziun manuala e tecnica manglusa cumpetenzza manuala e tecnica sufficienta 2	per part adequat betg adina independent pauc'expressiun 2
engaschement manglus pauca contribuziuns persunalas dependent la collavuraziun manca 1	minima prestaziun persunala la creaziun da l'ovra manca bloccà, sch'i dat difficultads 1	process pauc logic pass incoerents fixà sin models concordanza minima da l'idea e realisaziun 1	realisaziun manuala e tecnica nunprecisa cumpetenzza manuala e tecnica insufficienta 1	inadequat quasi mai independent expressiun flaivla 1
nagin interess naginas contribuziuns persunalas dependent la collavuraziun manca 0	nagina prestaziun persunala, parzialmain plagiat, confus e senza concept nunchapibel nagina orientaziun 0	process betg logic inflexibel nagina concordanza da l'idea e realisaziun 0	realisaziun manuala e tecnica insufficienta cumpetenzza manuala e tecnica inexistentia 0	inadequat mai independent expressiun manca 0

1 : 2 (Text explicativ : ovra)		1 : 1 (Text explicativ : ovra)	
Puncts	Nota	Puncts	Nota
54 – 60	6	36 – 40	6
49 – 53,5	5,5	33 – 35.5	5,5
44 – 48,5	5	30 – 32.5	5
39 – 43,5	4,5	27 – 29.5	4,5
34 – 38,5	4	24 – 26.5	4
29 – 33,5	3,5	21 – 23.5	3,5
24 – 28,5	3	18 – 20.5	3
19 – 23,5	2,5	15 – 17.5	2,5
14 – 18,5	2	12 – 14.5	2
9 – 13,5	1,5	9 – 11.5	1,5
0 – 8,5	1	0 – 8.5	1

Valitaziun en plects:

Lieu: Mentura/mentur:

Data: Maturanda/maturand:

Cumpetenzza en la materia			Metoda da preschentaziun		
Cuntegn e structura dal referat	Reflexiun davart process e resultat da la lavur	Savida da basa e cumpetenzza en la discussiun	Lingua	Meds auxiliars	Impressiun generala
tema definì clermain, cuntegn specific correct e concis, structura logica e persvadenta 4	differenzià ed approfondà 4	savida approfondada e chapientscha excellenta 4	fitg bain chapibla grammaticalmain correcta lingua agila e precisa 4	applitgà a moda adattada promova e sustegna la chapientscha 4	ordvart interessant e viv 4
tema evident, cuntegn specific correct, structura logica 3	approfondà 3	savida solida e buna chapientscha 3	bain chapibla grammaticalmain correcta lingua adeguata 3	promova e sustegna la chapientscha 3	interessant 3
tema per gronda part evident, cuntegn per ordinari correct, per gronda part structura logica 2	suffizient 2	savida elementara e chapientscha 2	detg chapibel, però ina lingua manglusa e pauc correcta 2	illustrativ 2	informativ 2
tema strusch evident, cuntegn manglus, grondas mancanzas da structura 1	manglus 1	savida rudimentara e chapientscha manglusa 1	difficil a chapir lingua fitg manglusa ed incorrecta 1	per part inutil e pauc connex cun la preschentaziun 1	memia detaglià e senza color 1
tema betg evident, cuntegn sbaglià, nagina structura 0	ina gronda part manca 0	savida da basa manca per gronda part impussaivel da far ina discussiun specifica 0	prest betg da chapir 0	inutil e nagin connex cun la preschentaziun 0	lungurus e monoton 0

Puncts	Nota
23 – 24	6
20 – 22.5	5,5
18 – 19.5	5
15 – 17.5	4,5
13 – 14.5	4
10 – 12.5	3,5
8 – 9.5	3
5 – 7.5	2,5
3 - 4.5	2
1 - 2.5	1,5
0	1

Validaziun en plects:

Lieu: Mentura / mentur:

Data: Maturanda / maturand:

Organisaziun da la preschentaziun orala

La direcziun da scola ha relaschè per la preschentaziun da la lavur da matura las suandantas cundiziuns generalas:

Responsabladad

L'organisaziun è centrala e sutstata a la direcziun da scola. Las menturas ed ils menturs èn responsabels per la realisaziun punctuala e correcta da las preschentaziuns oralas.

Termin

Las preschentaziuns oralas han lieu tenor urari. Durant las preschentaziuns scroda l'instrucziun regulara per las maturandas ed ils maturands pertutgads sco era per las menturas ed ils menturs. Spustaments eventuels vegnan com-munitgads ad uras.

Plan da las preschentaziuns

La direcziun da scola cumpona in plan segund ils roms e las menturas ed ils menturs. Il plan vegn tramess a las maturandas ed als maturands sco er a las menturas ed als menturs suenter las vacanzas d'atun.

Audituras ed auditurs (scolars e scolars, magistraglia, parents ed enconuschents)

Las scolaras ed ils scolars da las 5avlas classas èn obligads da tadlar trais preschentaziuns. Il dumber da las scolaras e dals scolars annunziads è limità a 5 persunas. Las scolaras ed ils scolars s'annunzian individualmain suenter las vacanzas d'atun sin il secretariat. Il secretariat fa la repartiziun.

Las menturas ed ils menturs survegnan ina glista cun ils nums e conferman mintgamai la preschientscha da las scolaras e dals scolars annunziads per mauns da la direcziun da scola.

Ils geniturs da las maturandas e dals maturands vegnan envidads en scrit.

Ulteriuras scolaras e scolars, magistras e magisters, parents u enconuschents sa drizzan directamain a la mentura u al mentur. Il consentiment vegn dà, sche la maturanda u il maturand è d'accord. En cas da discharmonia decida la mentura u il mentur.

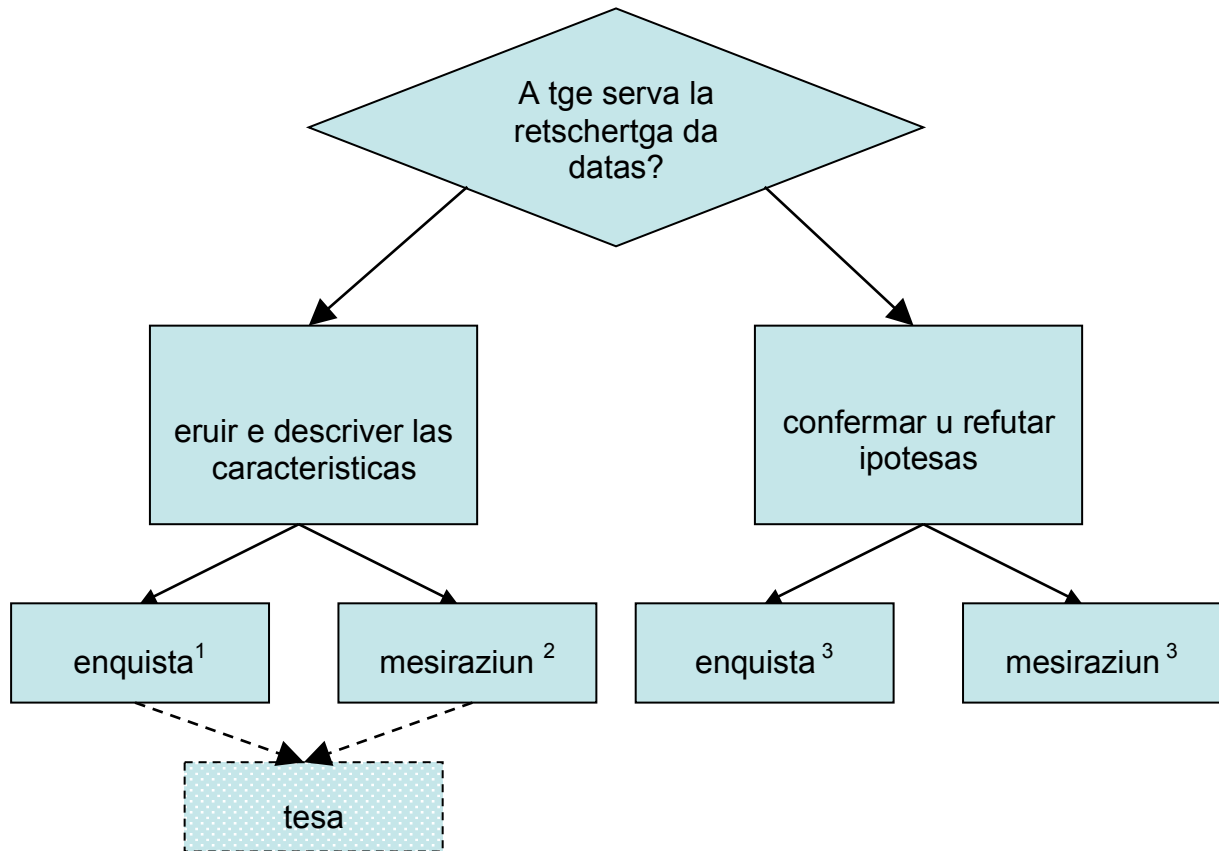
Communicaziun da la valitaziun

A la communicaziun da la valitaziun na pon esser preschents ni scolaras ni scolars, magistras u magisters, geniturs, parents u enconuschents.

Absenza durant la preschentaziun orala

L'absenza durant la preschentaziun orala è permessa be cun in attestat dal medi. Ins sto trametter l'attestat dal medi a la commembra u al commember responsabel da la direcziun da scola e quai avant il termin da la preschentaziun orala. La direcziun da scola fixescha alura in nov termin.

Procedura per crear ina statistica en la lavur da matura



¹ Eruir e describer caracteristicas (enquista)

- Pensar a l'evaluaziun avant che far la retschertga da datas!
- Igl è meglier paucas, dentant bunas dumondas relevantas!
- Far in'enquista d'emprova!
- Discutar il questiuari cun experts avant ch'entschaiver cun l'enquista definitiva!
- Adina sa dumandar: „Tge vi jau propi eruir?“
A questa dumonda ston ins responder concretamain! I po era dar pliras respostas!
- Ins na po betg deducir conclusiuns ch'èn valaivlas en general!

² Eruir e describer caracteristicas (mesiraziuns)

- Pensar a l'evaluaziun avant che far la retschertga da datas!
- Tge valurs èn relevantas?
- Adina sa dumandar: „Tge vi jau propi eruir?“
A questa dumonda ston ins responder concretamain! I po era dar pliras respostas!
- Las datas rimnadas n'èn betg valaivlas en general.

³ Confermar u refutar ipotesas (enquista e mesiraziuns)

- Contactar en tutta cas in expert per examinar las ipotesas!
- Avant che far la retschertga ston ins formular cumplettamain l'ipotesa!
- La scolara u il scolar sto fixar cun l'expert in experiment u in'enquista ed il medem mument era l'evaluaziun.
- La statistica finala vegn applitgada darar en lavurs da matura, tuttina ston ins la far a moda scientifica.

Josef Züger, 2/10/05

Frontispizi

Kanti Halde, Haupteingang

Abgerufen: <http://www.bks-campus.ch/portrait/impressionen/haupteingang/view>
(2.9.2013)